

WISŁAWA SZYMBORSKA'NIN ŞİİRİ

*Neşe Taluy Yüce**

Özet

1996'da Nobel Edebiyat Ödülü ile taçlandırılan, Polonya'nın yaşayan en ünlü kadın şairi Wisława Szymborska'yı şiir kitaplarından seçilmiş on şiiri ile tanıtmaya çalışan bu yazıda, öncelikle şairin dünyaya ironik bakış açısı gösterilmeye çalışılmıştır. Bu şiirler günlük konuşmalarda kullanılan ifadelerle örülür. Ancak anlatım tonu, sıradanlık vermez şiirlere. Tam tersi, okuyucuda şaire ve temiz diline karşı bir güven uyandırır. İnsanlar arasındaki ilişkilerin, bir fotoğraf albümünün, bir cenaze töreninin ya da 11 Eylül'de yanan binalardan aşağı atlayan insanları yansıtan fotoğrafların anlatıldığı bu şiirlerde Szymborska, gerçeğin değişik olasılıklarından söz eder.

Peki, kimlerdir bu şiirlerin kahramanları? Kim olduklarından tam olarak emin olamayacak kadar var oluşun bilincinde olanlar. Şaire göre insan, her şeyi yapmaya muktedir olağanüstü bir yaratıktır. Ama çoğu zaman şaşkın, var oluş problemi ile çırpınan ve sorular soran bir varlıktır.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalışılan düşünceler, şairin şiirleri ile örneklendirilerek aktarılmıştır.

Anahtar sözcükler: Wisława Szymborska, Polonya şiiri, Nobel Edebiyat Ödülü, ironi, gülmece, ölüm, var oluşçu düşünce, hümanist düşünce.

Abstract

Poetry of Wisława Szymborska

This article aims to introduce the ironic view of the world of W.S., the most famous living woman poet of Poland who was crowned with the Nobel Prize in Literature in 1996, by ten poems chosen from her books.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Leh Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

These poems are woven with the expressions used in daily conversations. But the tone of her narration does not make them ordinary. Instead, it arouses a confidence for the poet and for her clear language. In the poems which mention the relations between people or a photo album or a funeral or the people who were falling from the burning buildings in September 11, Szymborska writes the different possibilities of the reality.

So, who are the heroes of these poems? The ones who are not sure of who they are but conscious of their existence. According to the poet, the human being is an extraordinary creature who is able to do everything. But most of the time, a creature who is confused, fluttering with the problem of existence and asking questions.

Key words: *Wisława Szymborska, Polish poetry, Noble Prize in literature, Irony, Humor, Death, Existentialism, Humanism.*

Polonya'nın, yaşayan en ünlü kadın şairi Wisława Szymborska 1923'de doğdu. Savaş sırasında Krakov'da yeraltı öğrenim kurumlarında eğitim gördü. 1945 yılında girdiği Jagiellon Üniversitesi'nde Sosyoloji ve Polonya Edebiyatı okudu. Savaş sonrasında "Kolumbular" olarak adlandırılan şair grubu ile birlikte yazmaya başladı. Ancak yazdıkları, savaşın tüm dehşetini yaşayan bu gruptan biraz farklıydı. Krakov'da yaşıyor olması, Szymborska'nın savaş sırasında Varşova'da partizan olarak görev yapan "Kolumbular"dan daha farklı düşünmesine ve yazmasına neden oluyordu hiç kuşkusuz. O dönemlerde, yazma sevinci ve hırsı ile dolu olan Szymborska, 1948'den sonra Polonya'da resmi olarak uygulanmaya başlayan toplumcu gerçekçilik akımına göre yazıyordu. Bu bağlamda, şairin ilk şiirlerinin politik ağırlıklı olduğu gözlenir. Ancak, o dönemde yazılan şiirler konuların sıradanlığı bir yana eleştirmenlerce, teknik açıdan yetersiz bulunur. Şair için 1956 yılı dönüm noktasıdır bir bakıma. Toplumcu gerçekçi akımın ve bu akımın onayladığı konuların silindiği bu dönem, Szymborska'nın sanatında kendini bulduğu dönemin başlangıcını oluşturur. Ancak, pek çok başka şairin yaptığı gibi Szymborska eski günlerini yadsımaz hiçbir zaman. Olsa olsa, yapılan hatalar ya da alınan dersler, şairin politikaya karşı derin bir güvensizlik beslemesine neden olur.

Bu dönemden sonra, daha seçici bir gözle dünyaya bakmaya ve ender olarak yayın yapmaya başlar şair. Şiirlerini sırasıyla şu şiir kitaplarında toplar:

Dlatego Zyjemy (1952,54) (Çünkü Yaşıyoruz)

Pytania Zadawane Sobie (1954) (Kendine Sorulan Sorular)

Wolanie Do Yeti (1957) (Yeti'ye Çağrı)

Sol (1962) (Tuz)

- Sto Pociach* (1967) (Yüz Avuntu)
Wszelki Wypadek (1972) (Her Olasılık)
Wielka Liczba (1976) (Büyük Miktarda)
Ludzie Na Moscie (1986-88) (Köprüdeki İnsanlar)
Koniec i Początek (1993-95-96) (Son ve Başlangıç)
Widok z ziarnkiem piasku (1996) (Kum Taneli Görüntü)
Chwila (2002) (An)
Rymowanki dla dużych dzieci (2003) (Büyük Çocuklara Hokus Pokus Dizeler)
Dwukropek (2005) (İki Nokta Üstüste)

Szymborska'nın liriği dünyaya bakış açısını da gösterir bir anlamda. Bu bakışta, her şeyden önce, betimlenen dünyaya karşı entelektüel bir mesafe bulmak olanaklı. Bu entelektüel bakışın ardından da ironi geliyor. Hem de çok belirgin bir ironi bu. En acılı konulardan söz ederken hafif bir serinlik veren yel örneği esiveriyor şair ansızın. Kimi zaman da günlük sıkıntılardan çekip alıyor insanı, bu hoş ironik ton.

Hitler'in İlk Fotoğrafi

Bu zıbınlar içindeki bebecik de kim?
Hitlerlerin oğlu küçük Adolfçuk bu!
Belki hukuk doktoru olur?
Viyana operasında tenor olur belki.
Kimin bu elcikler, kimin kulakçıklar, gözcükler, bu buruncuk?
Kimin bu süt dolu göbüş, daha belli değil ki.
Belki bir yayıncının, doktorun, tüccarın, bir rahibin belki?
Nerelere gidecek bu komik ayaklar, nerelere?
Bahçelere mi, okullara mı, bürolara mı, belki nikâhlara
Hani, belki belediye başkanının kızıyla.
(...)
Hayır, ağlamayacağız, değil mi şimdi?
Fotoğrafçı amca, pıst yapacak siyah örtü altında.

Hitler'in İlk Fotoğrafi adlı şiiriyle, halkların katilini, belki de hiç kimsenin aklına gelmeyecek komik ve naif bir biçimde tanıtıyor Szyborska.

Şair kendisi ile yapılan bir söyleşide bu şakacı yaklaşımının başlangıç noktasını anılarının arasından bulup çıkartıyor: “Her zaman şiir yazdım, ben. Hatta ilk dizelerimden bile para kazandım. Eğer yazdığım şiirler babamın hoşuna giderse (ki mutlaka bunlar komik olmalıydılar) babam cüzdanını açar ve para verirdi. Yani daha beş yaşındayken şiir yazarak para kazanmaya başlamıştım” (Wieromiejczyk, 1996)

Belki gülmeyi seven bir babası olduğu için sürekli ironik, tatlı sert alaycı, kimi zaman da şakacı şiirler yazdı Szyborska, kim bilir?

Hitler'in ilk Fotoğrafi 1983 yılında yazdığı *Köprüdeki İnsanlar* adlı şiir kitabında yer alır, bu şiir ironik şiirleri içinde en çarpıcı olduğu için kronolojik sıraya uymadan bu şiirle başladım şiirleri okumaya, ama amacım sizlere bu şairin şiirlerini yazdığı şiir kitaplarının sırasına uyarak anlatmak, onun için yeniden başa dönmek gerekirse, söze şöyle devam etmek gerekir: Yeni şiirlerinde, yani 1956 yılından sonra yazdığı şiirlerde var oluşu sorgular Szyborska, çağdaş insanı ve yaşadıklarını dizeleriyle açıklamaya çalışır.

1957 yılında yayınlanan *Yeti'ye Çağrı* ise ileriye doğru atılmış bir adım gibidir. *Yetiye Çağrı*, okuyucuyu başlığı ile çarpmıştı. O dönemde çok popüler bir kahramanmış çünkü kar adamı Yeti. Bu kitaptaki şiirlerde, yaşamla hesaplaşırken, aslında yaşamı pek fazla ciddiye almadığı da hissedilir. İroni perdesi ile yaşamın acımasızlığına karşı koyar gibi.

“Himalayalar’a Yapılmamış Geziden”den

Ha, demek ki Himalayalar bunlar.

Aya doğru koşan dağlar

Birden yırtılan gökte

Kalıcı kılınan koşunun ilk anı,

Delinmiş bulutların çölü

Yokluğa vuruş.

Beyaz bir dilsiz seda

Sessizlik.

(...)

Yeti, yalnızca cinayetler yok bizde.

Tüm sözcükler mahkûm etmezler idama.

Unutmanın armağanı umut,

Miras olarak kalıyor bize.
Göreceksin nasıl doğurduğumuzu
Harabeler üzerinde çocukları.
Yeti, Shakspeare'imiz de var.
Yeti, bizde keman da çalarlar.
Yeti, hava kararınca,
Işık yakarız biz.

O Yeti
Bir düşün, dön geri!
(...)

Bu şiirde keskin bir kötümserliğin yanı sıra, Szymborska'ya ve çağdaşlarına özgü o saf iyimserliği de yakalarız. Şair'e göre Yeti yalnızlığından kurtulmalı, durmadan yanlış yapan, ancak yine de yaratmaya ve yaşamaya devam eden insanlığın arasına dönmelidir. Szymborska Yeti'yi uygarlığa çağırırken, acıların yanında güzelliklerin de var olduğunu vurgulamak ister.

1962 yılında yazdığı *Tuz* adlı şiir kitabındaki şiirler, şairin tüm birikimini hoş bir gülmece ile örtülü olarak yansıtır. Bu gülmece tüm düş kırıklıklarına karşı oluşturulmuş bir sığınaktır sanki.

1967 yılında yazdığı *Mutluluğun Yüz Kaynağı* adlı şiir kitabında, basitliğin ustalığı, gülmecenin acıyı, gerçek olmayanın gerçeği örtüşünü okuruz. Bu şiirler günlük konuşmalarda kullanılan ifadelerle örülür. Ancak anlatım tonu, sıradanlık vermez şiirlere. Tam tersi, okuyucuda şaire ve temiz diline karşı bir güven uyandırır.

Peki, kimlerdir bu şiirlerin kahramanları? “Birbirlerinden iki su damlası kadar ayrı olduklarının” ayırında olanlar, ya da kim olduklarından tam olarak emin olamayacak kadar var oluşunun bilincinde olanlar.

Ayaküstü Yaşam

Ayaküstü yaşam
Provasız bir gösteri
Denenmemiş bir beden
Düşüncesiz bir kafa
Bilmiyorum oynadığım rolü
Bildiğim yalnızca benim olduğu ve
Değişmezliği

Doğrudan sahnede çözmeliyim
Oyunun konusunu.

Yaşamın onuruna oldukça kötü
Hazırlanmış olan ben,
Bana yüklenen o oyunun, taşımakta
Güçlük çekiyorum temposunu
(...)
Geriye alınmayan sözler ve davranışlar
Tümüyle sayılmamış yıldızlar,
Koşarken iliklenen yağmurluk örneği bir karakter
İşte, umarsız sonuçları bu birdenbireliğin
En azından bir çarşamba günü tek bir prova olsaydı,
Ya da hiç olmazsa bir perşembe günü bir kez daha tekrarlınsaydı!
Ne ki, işte cuma, hiç bilmediğim bir
Senaryo ile gelmek üzere.
Oldu mu bu şimdi – diye soruyorum
(Hırıltılı bir sesle, çünkü kuliste izin verilmedi boğazımı
temizlememe bile).

Yanılıcı olur düşünmek, bunun yalnızca
Basit bir sınav olduğunu
Hani derme çatma bir yerde verilen. Hayır.
Dekorun tam ortasındayım ve ne denli
Sağlam olduğunu görüyorum.
Gözüme çarpıyor tüm aksesuarların
İncelikle konduğu yerli yerine.
Dönen sahne mekanizması çoktan beri
Çalışıyor.
Ah, hiç kuşum yok artık, bu bir prömiyer
Tüm yapacaklarım,
Hep yaptıklarımaya dönüşecekler.

Şairin var oluşunun zorluğunu irdelediği en önemli şiirlerinden birisi de 1972 yılında yazdığı *Her Olasılık* adlı şiir kitabında yer alan *Şaşkınlık* adlı şiirdir.

Şaire göre insan, her şeyi yapmaya muktedir olağanüstü bir yaratıktır zaman zaman. Ama çoğu zaman şaşkın, var oluş problemi ile çırpınan ve sorular soran bir varlıktır:

“Şaşkınlık”

Bir tek kişi olmak neden bunca fazla,

Bu, ama başkası değil.

Üstelik ne yapıyorum burada?

Salı olan bu günde, bir hayvan yuvasında

Değil de, evde.

Pulla örtülü değil de, deri içinde

Bir yüzle, yaprakla değil.

Neden, bizzat tek bir kere?

(...)

Neden bu yakınlarda da, yüz mil ötede değil?

Neden ne dün, ne de yüzyıl önce değil?

Oturuyorum, kapkara bir köşeye bakıyorum,

(...)

1983’de yazdığı *Köprüdeki İnsanlar* adlı şiir kitabında yer alan şiirlerinde, ölüm izleğinin önemi tartışılmaz. Örneğin *Cenaze Töreni* adlı şiirinde de, insanın, bir başkasının ölümü karşısındaki duygularının – bir gün tıpkı, o insan gibi kendisinin de öleceğinin ayrımında olan tek canlı olmasına karşın – ne denli sıradan olduğunu vurgular şair.

Cenaze Töreni

“Böyle aniden kim tahmin ederdi”

“Sinir ve sigara, uyarmıştım onu ama”

“Şöyle böyle, sağ olun”

“Bu buketleri çözsene”

“Kardeşi de kalpten gitmiş, kalıtsal herhalde”

“Bu sakalla tanıyamazdım sizi kesinlikle”

“Kendi kendine etti, hep bir şeylere karışırdı”

(...)

“Şemsiye almayı tek sen akıl etmişsin”
 “Onların en yeteneklisi oldu da ne oldu”
 (...)

“Kapı cilaları dâhil, kaç lira, tahmin et”
 (...)

“Yalnızca mavi renk ve küçük numaralar”
 (...)

“Peder de tam Belmondo”
 “Hiç bulunmamıştım mezarlığın bu bölümünde”
 “Bir hafta önce rüyamda görmüştüm, sanki içime doğmuş”
 (...)

“Hepimizin sonu bu işte”
 “Benim adıma dula başsağlığı dileyin, benim yetişmem gerek şeye”
 “Ama Latince dua okumak daha törensel oluyor”
 “Geçti, bitti”
 “Görüşmek üzere hanımefendi”
 “Dört numaralı otobüs ya da on iki numara gidiyor”
 “Ben buradan”
 “Biz de oraya”

Bu dizeler, bir cenaze töreninde yapılan konuşmalardan bir demet gibidir. Şair, ölümün doğallığını yansıtmak ister bu şiiriyle. İnsan, öleceğini bilip de bunu olağan bir şey olarak kabullendiğine göre, ölümden daha akıllıdır, bir parça da olsa.

Szyborska'nın tüm şiirlerine egemen olan hümanist düşünce, *Köprüdeki İnsanlar* adlı şiir kitabında bir araya getirdiği şiirlerde de görülür. Sanatçının şiirlerindeki hümanizm, büyük coşkular ve parlak sözleri barındırmayan bir hümanizmdir.

Son ve Başlangıç başlıklı şiir kitabındaki şiirleriyle Szyborska, her sonun bir başlangıç, her başlangıcın da bir son olduğunu yansıtır

“Defteriyse olayların

Hep yarı açık”tır.

Szyborska, insanın var oluşunu, çoğu kez ironik bir tonla, kimi zaman da acıyla sorgularken, farklı bir yol çiziyor. Her zorluğa karşın, soluk alabileceğimiz bir dünya sunuyor bize. Yaşamak için, yaşama devam

edebilmek için hep bir neden bulmaya çalışarak yapıyor bunu. Kim bilir, belki de insanoglunun en büyük gereksinimine yanıt arıyor bu yolla. İşte *son ve başlangıç* şiirinden bir kaç dize:

Her savaştan sonra
Birileri temizlik yapmalı
Şöyle böyle de olsa
Kendi kendine düzelmez ya ortalık.
“Son ve Başlangıç”

Szymborska şiirin üstünlüğüne inanmadığını ve şairin olağanüstü esinlerle donanan bir yaratıcı olmadığını söyledi, 1996'da Nobel'i alırken. Bunu söylerken, çağımızda şiire önem verilmediğini vurgulamak istedi belki. Tıpkı *Bazıları Şiir Sever* adlı şiirinin dizelerinde söylediği gibi:

Bazıları Şiir Sever

Bazıları
Demek ki herkes değil.
Hatta herkesin çoğu bile değil, azınlık

Ödülünü alırken söylediği sözlerde biraz da kinaye vardı tabii, çünkü, daha sonra şiir dilinin kimi zaman yumuşak kimi zaman da sert kıvrımlarından şöyle söz etti aynı konuşmada: “Konuşurken ‘sıradan dünya’, ‘sıradan yaşam’, ‘sıradan şeyler’ sözlerini çok kullanırız, telaffuz ettiğimiz sözcüklerin üzerinde çok da düşünmeyiz, ama şiir dilinde her sözcüğün bir ağırlığı olmalı. Burada taş, taş değil, onun üzerindeki bulut da bulut değil, ne gün bildiğimiz gün, ne de ondan sonra gelen gece, sıradan bir gece. Kısacası, şairlerin işi iş...” (Szymborska, 2000)

Doğru, şairlerin işi iş, çünkü şiir, çoğu zaman düz yazının sayfalarla anlatamayacaklarını tek bir sözcükle ifade edebilmenin ayrıcalığına kavuşan biricik anlatım aracıdır.

Nobel ödülü aldıktan sonra dokuz yıl sessiz kaldı, Szymborska. Verdiği bir röportajda bu uzun süren suskunluğunu şöyle açıkladı: “Bazı şiirleri yazmak çok uzun sürüyor, çünkü her bir okuyucunun o şiiri sanki yalnızca onun için yazmışım gibi okumasını istiyorum” (www.polskieradio.com.pl) İşte, 2002'de gelen *An* adlı şiir kitabı ile mini felsefi risalelerini yayınladı bir bakıma, ona göre en önemli, en anmaya değer anları anlattı bu şiirlerinde, ne var ki bu anları betimlerken takındığı tavır karamsardı. Bu şiirlerde ölümden sıklıkla söz ediliyordu. Szymborska'ya göre ölüm bir geri dönüş yolculuğu, bir düş belki de. Şair bu şiirlerde “karşı taraftan” seyrediyor sanki dünyayı, sürekli çevresinde döndüğü, onu anlamak için sürekli başka biçimler arayışında olduğu bir dünya bu. Bu dünyada işte onun için anların önemi

fazla belki de. Gazeta Wyborcza için verdiği bir röportajda, Szymborska *An* için şunları söylemişti: “Bu kitaptaki bazı şiirler benim geçirdiğim deneyimlerden ya da edindiğim izlenimlerden oluşmuştur. Örneğin *11 Eylül Fotoğrafı*nda olduğu gibi. Bu fotoğrafı bir dergide görmüştüm. Havada uçan insanlara bakakalmıştım.”(http://www.culture.pl/pl/culture/artykuly/dz_szyborska_chwila)

Belki çoğumuzun da gördüğü bir fotoğrafı şöyle şiire döküyor Szymborska:

11 Eylül Fotoğrafı

Yanan katlardan atlamışlar aşağı
 - işte biri, iki kişi de burada ve birkaç tane daha
 aşağıda, yukarıda
 Fotoğraf, onları yaşamın kıyısında tutuyor
 Şimdi, ise saklıyor onları
 yerin üstünde, yere doğru.
 Herkes tastamam henüz
 yüzleri yerli yerinde, kanlı canlı.
 saçlarının dağılması
 ceplerinden anahtarların, bozuk paraların fırlaması için
 daha vakit de var.
 Sürekli havada asılılar.
 Açılmış olan yerin kapsama alanı içinde.
 Onlar için iki şey yapabilirim yalnızca
 bu uçuşu betimlemek
 ve son sözü eklememek.

Szymborska'nın, aşk hakkında yazdığı şiirler, alışılmış aşk şiirlerinden çok farklıdır.

Son ve başlangıç başlıklı kitabında yer alan *Yıldırım Aşkı* adlı şiiri aşkın tesadüf kostümüne bürünmüş bir yazgı olduğunu vurgular gibidir.

Yıldırım Aşkı

İkisi de emin
 Birbirlerine bağlandıklarına bir anda.
 Böylesi emin olmak güzel de
 Emin olmamak daha güzeli.

Daha önce tanışmadıklarına göre
Aralarında hiçbir şey olmadığını sanıyorlar.
Belki ta eskiden, yan yana geçtikleri sokaklar,
Koridorlar, basamaklar ne derler buna peki?

Sormak isterdim onlara,
Anımsıyorlar mı acaba,
Belki döner bir kapıda
Hani bir gün yüz yüze?
Bir "özür dilerim" sıkışık kalabalıkta belki?
(...)
Uzun zamandan beri
Rastlantının onlarla oynaması
Şaşırtırdı kuşkusuz onları.

Ama hazır değil henüz,
Onlar için yazgıya dönüşmeye
Bir yaklaştırıp bir uzaklaştırıyor onları,
Yollarını kesiyor,
Kahkahasını tutup, bir kenara sığıyordu
Rastlantı.

İmler vardı, belirtiler de,
Varsın anlaşılmasınlar, ne var ki bunda?
(...)

Kapı tokmakları, ziller de vardı,
Hani belki bir gün
Dokunmanın örtüştüğü bir sonraki dokunmayla.
Emanette yan yana duran valizler belki.
Ya da aynı gece görülen ortak bir düş,
Kalkar kalkmaz belirsizleşen hani.

Her başlangıç çünkü
Bir devamdır aslında,

Deferi ise olayların
Hep yarı açık .

İşte bir başka aşk şiiri:

Doğurulmuş

Demek annesi bu.
Bu küçük kadın,
Gri gözlü fail.

Yıllar önce kıyıya vardığı
O kayık.

Dünyaya
Sonsuz olmayana
Ondan çıkmış.

Birlikte ateşten atladığım
Erkeğin doğurganı

İşte o kadın,
Bir tek o kadın onu hazır ve tamamlanmışken
Kendisi için seçmeyen.

Bana tanıdık olan o deriye,
Onu, o, tutturmuş,
Benden saklı kemiklerle
Bağlamış.

Bana o ilk kez baktığı,
O gri gözlerini,
Ona baka baka o oluşturmuş.

Demek onun alfası bu kadın.
Bana neden onu gösterdi?

Doğurulmuş.
Demek ki o da doğurulmuş.
Herkes gibi doğurulmuş.
Ölecek olan benim gibi doğurulmuş.

(...)

Anladım,
Yolun yarısına gelmiş artık.

Ama yoo,
Bunu bana kendisi söylemedi.

Yalnızca,
- İşte benim annem - dedi.

2002'de yazdığı *An* adlı kitabında geçmişe, anılara da dönüyor şair. İşte ilk aşkını anlattığı şiiri:

İlk aşk

Derler ki,
en önemlisi ilk aşkmış
Çok romantik doğrusu,
ama benimkisi hiç de öyle değil.
Aramızda bir varmış bir yokmuş, aa bir de bakmışız her şey bitmiş
(...)

Yıllar sonraki ilk karşılaşmamız
soğuk bir masada
iki kuru sandalyenin konuşmasıydı adeta.
Diğer aşklar
içimde soluyorlar derinde bir yerlerde, hala.
Onunsa iç geçirmeye bile soluğu yok.

Ama öyle, olduğu gibi işte
diğerlerinin beceremediğini de o yapıyor.
anımsanmadan

düşlerde bile görülmeden hatta,
beni ölüme alıştıyor.

2005’de çıkan *İki Nokta Üst Üste* başlıklı kitap, eleştirmen Tadeusz Nyczek’e göre ölüme ait bir çok dizeye sahip olmasına karşın, pesimist bir kitap değil. (www.culture.pl/pl/culture/artykuly/dz_szymborska_dwukropek) Ne de olsa bu dizeleri yazan Szymborska... Peki, neden kitabın adı *İki Nokta Üst Üste*? Buna yanıt vermek aslında düşünüldüğünden zor. Belki bu iki nokta Szymborska için alternatif bir nokta. Hani, diyeceklerim burada bitmedi, bu bir giriş, daha diyeceklerim var, demek olabilir. Ama belki de, ‘burada anlattıklarımı ya da buraya kadar anlatacaklarım bunlardan ibaret, yorumu size kalmış’ demek de olabilir.

Peki, ne anlatıyor bu kitap, iki nokta üst üsten sonra anlatılanları... Okuyucuya, ‘işte şimdi en önemli şeyi anlatacağım, bu güne kadar söylemediklerimi söyleyeceğim’ dercesine... Ama aslında bu iki noktanın ardında tek gerçek yanıt olan suskunluk var.

Şairin Kâbusu

Bil bakalım, ne gördüm düşümde
Güya her şey aynı yeryüzündeki gibiymiş.
Ayağımızın altındaki yer, su, ateş, hava,
yatay, dikey, üçgen, daire, sağ taraf sol taraf.
Hava fena değil, manzara desen idare eder,
ve konuşabilen varlıklar pek sayılı, çevrede.
Ama konuşmaları bildiğimizden farklıymış.
Tümcelerde istek şart kipi yokmuş, bir kere.
Adlarla nesnelere tastamam örtüşüyormuş.
Hiçbir şey eklemeye, çıkarmaya, değişip tokuşmaya da yokmuş gerek
Zaman saatlerde olduğu gibiymiş.
Darmış etki kapsamı geçmiş ve gelecek zamanın
Anılar için tek geçmiş saniye
gelecek ise şimdi gelecek olan anmış
Sözcükler ne kadar gerekliyse o kadarmış. Tek sözcük fazla değil yani.
Ama güya, şiir yokmuş,
Felsefe ve din de
Bu tür hafif ve önemsiz oyunlar yokmuş yani.
Düşünecek ya da kapalı gözle bakacak

Bir şeye de yer yokmuş.
Ne arasan hemen yanı başında bir yerde
Ne sorsan yanıtı hazırmış
Orada yaşayanlar şaşırılmayı bilselerdi,
eminim çok şaşırırlardı,
bir yerlerde şaşırmak için nedenler var diye.
“Huzursuzluk” sözcüğü onlar için açık saçılmış
öyle ki sözlükte bulunmaya bile yokmuş hakkı.
Dünya apaydınlıkmiş,
en derin karanlıklarda bile
Herkes ödeyeceğini biliyormuş
Kasanın önünde kimse para üstü beklemediymiş o yüzden.
Duygulardan-hoşnutluk. Ve tek bir parantez yokmuş açılan.
ayağa pelesenk olmuş bir nokta ile yaşamak ve galaktik bir hırlama
İtiraf et, bir şairin başına bundan kötüsü gelemez.
Daha sonra çabucak uyanmaktan iyisi de yok.

Bu kitapta daha önceki kitaplardaki şakacı tutuma, heyecanlı durumlara, şaşırtmacalara rastlamıyoruz. Kim bilir, yaşamın eğlenceli biçimde sona ermediğini söylemek istiyor şair belki de. Mutlu sonla biten öyküler yalnızca bazı romanlarda ve filmlerde galiba...

KAYNAKÇA**Kitap:**

SZYMBORSKA, Wisława. (2000). *Wiersze wybrane*. Wybór i układ autorki Poeta i Świat. Odczyt Noblowski (Stokholm, 7 Aralık1996). Krakow

Makale:

WIEROMIEJCZYK, Dariusz. (6 Eylül 1996). *Trochę ciszy dla poezji*. (Şiir İçin Biraz Sessizlik). Warszawa: Życie Warszawy

Elektronik ortamdaki makaleler:

www.polskieradio.com.pl/dwojka/articles/article2.asp?aID=615 - 39k - Supplemental Result (12.11.2006)

http://www.culture.pl/pl/culture/artykuly/dz_szymborska_chwila
(12.11.2006)

http://www.culture.pl/pl/culture/artykuly/dz_szymborska_dwukropek
(12.11.2006)